

Sygn. akt IV U 533/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2024 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Górny

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 stycznia 2024 roku w Sieradzu

odwołania T. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 27.09.2023 r. Nr (...)

w sprawie T. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o odstąpieniu od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń

1. Oddala odwołanie.
2. Nie obciąża T. G. obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego.

Sygn. akt IV U 533/23

UZASADNIENIE

Decyzją z 27.09.2023r., ZUS Oddział w R. na podstawie art. 84 ust. 8 w zw. z art. 123 ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych odmówił T. G. odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń określonych w decyzji z dnia 2 lipca 2021r. znak: (...) w łącznej kwocie 11 508,88zł. w tym z tytułu: należności głównej w kwocie 8.606,54zł., odsetek w kwocie 2.902,34zł. W ocenie ZUS, w przypadku wnioskodawcy, nie zaistniała przesłanka skutkująca odstąpieniem od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń.

Nie podzielając powyższej decyzji w/w złożył odwołanie, wnosząc o zmianę decyzji poprzez odstąpienie od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń. Podnosił, że z uwagi na tragiczną sytuację finansową oraz rodzinną, nie jest w stanie spłacić przedmiotowej należności. Wskazywał, że zarejestrował się w Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna po to, aby móc korzystać ze świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych. Zaznaczył, że oczekuje na rehabilitację, której termin wyznaczono na październik 2023r., a następnie przełożony na 2024r. podkreślił, że po zakończeniu rehabilitacji upatruje szansę na zarobkowanie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie i zasądzenie kosztów- procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

T. G., ur. (...) Odwołujący mieszka sam w wynajętym mieszkaniu w B.. Opłaty wynoszą: czynsz - 924zł., prąd - 150zł., plus opłata za nieczystości i wodę. W 2001r., T. G. ukończył Technikum ekonomiczne, zdobywając tytuł zawodowy - technik ekonomista, finanse, rachunkowość. Po maturze odbywał roczny staż w banku. W 2005r. ukończył roczne eksternistyczne technikum rolnicze, zdobywając tytuł technika rolnika, mechanika maszyn przemysłowych. Wnioskodawca ma uprawnienia na wózki widłowe. Ostatnio w latach 2019 – końca maja 2022, z 9 – miesięczną przerwą związaną z pobytem w ZK, był zatrudniony jako operator linii ubojowej w zakładach drobiarskich. Przed osadzeniem w Zakładzie Karnym T. G. zawsze pracował fizycznie, dużo dźwigał. Pojawiły się wtedy problemy zdrowotne, tj. drętwienie nóg, przepuklina operacyjna w odcinku szyjnym. W trakcie pobytu w ZK był uprawniony do świadczenia rehabilitacyjnego, wcześniej był na zwolnieniu chorobowym. Odwołujący pobiera zasiłek dla bezrobotnych. Wnioskodawca opłaca czynsz i alimenty na córki. Od 15 maja 2014r. wysokość alimentów wynosi 920zł. Wnioskodawca nie występował o obniżenie alimentów Rodzice pomagają finansowo odwołującemu. Dużo czasu zajmuje wnioskodawcy opieka nad mamą i babcią. Świadczenie 800 + pobiera była żona odwołującego, która cierpi na endometriozę. Odwołujący chodzi na rehabilitację kręgosłupa. Wnioskodawca przyjeżdża do rodziców i pomaga im w gospodarstwie (**zeznania wnioskodawcy, zeznania świadka H. G. – na nagraniu CD – 00:05:29 – 00:28:43 k. 33/akta sprawy**).

Decyzją z 2.07.2021r. ZUS odmówił T. G. prawa do zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego od 8.01.2021 – 13.01.2021 oraz odmówił prawa do wypłaty świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego od 14.01.2021 – 13.05.2021 i zobowiązał T. G. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres 01/05/2021 z tytułu zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego za okres od 8.01.2021 – 13.05.2021 w łącznej kwocie 15.123,42zł. oraz zapłaty odsetek (**decyzja/akta ZUS**).

Wyrokiem z 13.12.2021r. w sprawie IV U 171/21 Sąd Rejonowy w Sieradzu zmienił zaskarżoną decyzję ZUS z 2.07.2021r. w ten sposób, że stwierdził, że T. G. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego za okres od 8.01.2021 - 13.05.2021 w łącznej kwocie 15.123,42zł. oraz do zapłaty odsetek, oddalając odwołanie w pozostałej części.

Wyrokiem z 14.03.2022r. Sąd Okręgowy w Sieradzu w sprawie IV Ua 4/22 uchylił zaskarżony wyrok znosząc postępowanie w sprawie poczynając od 30 listopada 2021r. i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego.

Wyrokiem z 24.11.2022r. w sprawie IV U 72/22 Sąd Rejonowy w Sieradzu oddalił odwołanie T. G. od decyzji ZUS z 2.07.2021r.

Rozpoznając apelację wnioskodawcy wyrokiem z 1.03.2023r. Sąd Okręgowy w Sieradzu w sprawie IV Ua 33/22 oddalił apelację (**wyrok z uzasadnieniem k. 46, 50 – 53, wyrok SO z uzasadnieniem k. 77, 79 - 80, wyrok SR z uzasadnieniem k. 116 - 119, wyrok SO z uzasadnieniem k. 167, 179 - 182/akta IV U 171/21 (IV U 72/22)**).

W dniu 24.07.2023r., do ZUS wpłynął wniosek T. G. o umorzenie należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, w którym poinformował, że pozostaje bez zatrudnienia, nie jest zarejestrowany jako bezrobotny, ponieważ aktualnie jest niezdolny do pracy w związku z wypadkiem jakiemu uległ w pracy. Podnosił, że po zakończeniu wypłaty przez ZUS świadczenia rehabilitacyjnego pozostaje bez środków do życia. Aktualnie czeka na rehabilitację, która według lekarzy ma pomóc w odzyskaniu zdolności pracy (według lekarzy bez rehabilitacji nie ma szans na powrót do zdrowia i odzyskanie zdolności zarobkowania). Rehabilitacja ma się odbyć w październiku 2023r. W związku z powyższym dopiero pod koniec roku będzie istniała szansa, że znów będzie pracował i zarabiał. Dodał, że nie ma za co się utrzymać, nie ma środków nie tylko na żywność, ale także czynsz za mieszkanie i alimenty. Stara się nie doprowadzić do sytuacji, w której zaległość alimentacyjna będzie wynosiła ponad 3 miesiące, bo będzie to groziło postępowaniem karnym. Poinformował, że nie chce ponownie być pozbawiony wolności, więc stara się z pomocą osób trzecich płacić alimenty na córki. Kwota alimentów wynosi 930zł. miesięcznie. Czynsz za mieszkanie wynosi prawie 930zł. Wskazywał, że matka dzieci jest nieuleczalnie chora - cierpi na endometriozę; choroba postępuje, a dotychczasowe leczenie nie przynosi rezultatów. Zbiórka publiczna na specjalistyczną operację nie przyniosła oczekiwanych rezultatów i nie

udało się zebrać niezbędnej sumy. Wskazał również, że jego matka traci wzrok i wymaga pomocy osób trzecich w wykonywaniu niemalże wszystkich codziennych czynności, a stan zdrowia ojca nie pozwala mu na wykonywanie przy mamie wszystkich niezbędnych czynności (jest po operacji kręgosłupa, która ogranicza go w sposób znaczny). Poinformował, że z rodzicami mieszka jeszcze 90 - letnia babka, która z racji wieku także wymaga pomocy. To wszystko sprawia, że nie ma zdolności zarobkowania i spoczywa na nim obowiązek niesienia pomocy rodzinie. Podał, że informował ZUS o fakcie osadzenia w Zakładzie Karnym. Poinformował, że środki finansowe z pobranych świadczeń zostały już zużyte. Do wniosku przedłożył dokumenty: oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym, wyniki rezonansu magnetycznego z 17.07.2022r., 21.09.2022r.; pokwitowania zapłaty za czynsz i alimenty; zaświadczenia zdrowia dotyczące H. G.; zrzut ekranu dotyczący zbiórki (**wniosek z załącznikami**).

Decyzją z 27.09.2023r., ZUS Oddział w R. na podstawie art. 84 ust. 8 w zw. z art. 123 ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych odmówił T. G. odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń określonych w decyzji z 2 lipca 2021r. znak: 210000/604/rw61837/2021 -ZASU w łącznej kwocie 11 508,88zł. w tym z tytułu: należności głównej w kwocie 8.606,54zł., odsetek w kwocie 2.902,34zł. W ocenie ZUS, z zabranego w trakcie postępowania materiału dowodowego nie wynika, aby zaistniała przesłanka skutkująca odstąpieniem od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń (**decyzja/akta ZUS**)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i w postępowaniu przed organem rentowym. W poczet materiału dowodowego Sąd przyjął dowody z akt IV U 171/21 (IV U 72/22), tj. pismo ZUS k. 14-16, wyrok SR z uzasadnieniem k. 46, 50 – 53, wyrok SO z uzasadnieniem k. 77, 79 - 80, wyrok SR z uzasadnieniem k. 116 - 119 , wyrok SO z uzasadnieniem k. 167, 179 – 182. Fakty związane ze stanem zdrowia w-cy, możliwością zarobkowania, sytuacją rodzinną i majątkową skarżącego Sąd ustalił na podstawie zeznań świadka Z. G. oraz zeznań w-cy.

Sąd Okręgowy zważył:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

W art. 84 ust. 8 ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023r., poz. 1230), ustawodawca przewidział możliwość odstąpienia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczenia terminu ich płatności albo rozłożenia ich na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności lub kwota nienależnie pobranych świadczeń nie przewyższa kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przy tym za „szczególnie uzasadnione okoliczności” w doktrynie i judykaturze powszechnie uznaje się takie, których zwrot uniemożliwi, bądź znacznie dotkliwie utrudni ubezpieczonemu bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (por. wyrok SA w Białymstoku z 30.10.2008 ., sygn. akt III AUa 890/08).

Instytucja odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń zastrzeżona jest dla sytuacji szczególnych, nadzwyczajnych (wyjątkowych) powstałych w wyniku wypadku losowego, a w każdym razie istniejących niezależnie od zobowiązanego, w następstwie których sytuacja ulegnie takiemu pogorszeniu, że dłużnik nie tylko nie jest w stanie na bieżąco spłacać swoich zobowiązań, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji; gdy jest realnie niemożliwe wywiązanie się z zobowiązania.

Ponieważ cyt. przepis posługuje się pojęciem okoliczności „szczególnie uzasadnionych”, należy uznać, że przypadki jego zastosowania powinny mieć charakter wyjątkowy, a sam przepis art. 84 ust. 8 nie powinien być interpretowany rozszerzająco. W ramach katalogu przykładowych okoliczności uzasadniających stosowanie ulg wskazuje się: brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zwrotu świadczeń, ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania, ciężką chorobę powodującą niezdolność do pracy lub niepełnosprawność osoby zobowiązanej, członka rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu, wiek osoby zobowiązanej, a także zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej. Dokonując oceny ich występowania należy kierować się stanem majątkowym i rodzinnym

dłużnika, jak też realną możliwością zwrotu, w tym możliwością podjęcia pracy pozwalającej na zwrot świadczeń (por. wyrok SA w Łodzi z 3.10.2014r., III AUa 2591/13, wyrok SA w Rzeszowie z 26.03.2013r., III AUa 3/13).

Celem powołanych wyżej przepisów nie jest zwalnianie zobowiązanych z obowiązku zwrotu należności w każdej sytuacji, gdy ich uiszczenie wymagałoby bardziej restrykcyjnego gospodarowania osiąganymi dochodami lub większej aktywności zawodowej, lecz pomoc obywatelom w wyjątkowych, szczególnie trudnych przypadkach. Należy dodać, że nawet okresowy brak środków finansowych nie daje podstawy do zastosowania dobrodziejstwa wskazanego przepisu zwłaszcza, że dotyczy spłaty nienależnie pobranych świadczeń, które są zobowiązaniami o charakterze publicznoprawnym.

Odnosząc wskazywane przez orzecznictwo kryteria odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń do ustalonych w sprawie faktów i oceniając je przez pryzmat zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki do stwierdzenia, że w przypadku ubezpieczonego T. G., wystąpiły szczególne okoliczności, uzasadniające odstąpienie od obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Sąd nie kwestionuje sytuacji zdrowotnej w-cy oraz członków rodziny. Powołane problemy są zapewne utrudnieniem w codziennym funkcjonowaniu, jednak nie mogą stanowić przesłanki do odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń. Odwołujący dokonał zgłoszenia w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako osoba bezrobotna, czym wyraził gotowość do podjęcia zatrudnienia. Formalny status osoby bezrobotnej, daje możliwość otrzymania pomocy w celu uzyskania zatrudnienia, przygotowania zawodowego osób dorosłych, a także możliwość skorzystania z różnych aktywnych form przeciwdziałaniu bezrobociu (m.in. roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne). Analizując możliwość odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia należy mieć na uwadze to, czy trudności finansowe mają charakter przejściowy, czy stały i pogłębiający się. W ocenie Sądu brak podstaw do stwierdzenia, że obecna sytuacja materialno - bytowa wnioskodawcy w przyszłości nie ulegnie poprawie. Podkreślenia wymaga, że skarżący jest osobą młodą, w wieku największej aktywności zawodowej, a podejmowanie przez odwołującego aktywności zawodowej świadczy o tym, że nie jest on osobą, która ze względu na stan zdrowia jest wykluczona z rynku pracy i pozbawiona możliwości zarobkowania. Wnioskodawca posiada stosowne kwalifikacje do podjęcia zatrudnienia - ukończył Technikum ekonomiczne, zdobywając tytuł zawodowy - technik ekonomista, finanse, rachunkowość, ukończył Technikum rolnicze, zdobywając tytuł technika rolnika, mechanika maszyn przemysłowych, ma także uprawnienia na wózki widłowe. Zaznaczyć także należy, że odwołujący nie korzysta z form pomocy materialnej dotowanych ze środków instytucji socjalnych, ani z dodatkowego wsparcia finansowego w formie zasiłków lub z innych, co świadczy o tym, że sytuacja finansowa nie wymusza konieczności sięgnięcia do systemu pomocy społecznej. Wnioskodawca nie występował także o obniżenie alimentów, które obecnie spłaca. Obowiązek alimentacyjny niewątpliwie wpływa na sytuację finansową wnioskodawcy, jednakże nie można przyjąć, że sam w sobie powoduje konieczność odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń. Obowiązkiem rodzica jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb małoletniego dziecka. Zobowiązania wobec ZUS, ze względu na ich szczególny charakter, nie mogą być traktowane jako zobowiązania o charakterze drugorzędym, a Zakład nie może rezygnować z możliwości odzyskania należności dając pierwszeństwo zaspokojenia wierzycielom.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie, o czym orzekł w pkt 1 wyroku.

Na podstawie art. 102 k.p.c., Sąd nie obciążył T. G. obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego.